

טיוטת נייר עמדה להערות הציבור

**סגל רשות ניירות ערך מזמין את ציבור המשתמשים בדוחות ליתן את
התייחסותו לטיוטת נייר עמדה זו.**

הערות ותגובות תתקבלנה עד יום 13 באוקטובר 2011

אשת קשר להערות:
רו"ח יפעת פלקון שניידר
טל': 02-6556444 פקס: 02-6513160

ספטמבר 2011

עמדות סגל הרשות המובאות להלן הינן עמדות מקצועיות המשקפות החלטות ועמדות של הסגל בסוגיות הנוגעות ליישום דיני ניירות ערך. תוכן העמדות המפורסמות מנחה את הרשות והסגל בהפעלת סמכותם והציבור יוכל להשתמש בהן ולהחילן בנסיבות דומות.

עדכון החלטה מספר 4-99 בעניין קוים מנחים לבחינת מהותיות של

טעות בדוחות כספיים ועמדה משפטית מספר 24-105 בדבר אופן

פרסום דוחות כספיים מתוקנים

רקע

הדוחות הכספיים של תאגיד מהווים חלק מרכזי מהליך הדיווח הכספי של התאגיד. מטרת הדוחות הכספיים הינה לספק מידע לגבי המצב הכספי, הביצועים והשינויים במצב הכספי של התאגיד, אשר יהא שימושי למגוון רחב של משתמשים בקבלת החלטות כלכליות.

קיומן של טעויות מהותיות בדוחות עשוי לפגום ביכולתם של המשתמשים בדוחות הכספיים לנתח ולהעריך את ביצועי התאגיד. לפיכך, על מנת להבטיח את אמינות ומהימנות הדיווחים הכספיים של תאגידים, ואת יכולת המשתמשים לקבל החלטת השקעה באופן מושכל על בסיסם, מובא פרסום זה שעניינו קביעת קווים מנחים לזיהוי טעות מהותית בדוחות הכספיים, קביעת כללים לעניין פרסום מחדש של דוחות כספיים מתוקנים ומתן גילוי בקשר עם טעויות בדוחות הכספיים שתוקנו.

בחודש דצמבר 2005 פרסמה רשות ניירות ערך את החלטה מספר 4-99 בנושא מהותיות לצורך תיקון טעויות בדוחות כספיים (להלן: "ההחלטה" או "החלטת הסגל"), אשר קבעה קווים מנחים לבחינת מהותיות כאמור. בהתאם להחלטה, בחינת מהותיות דורשת בדיקה של עובדות המקרה

תחת מכלול הנסיבות הרלוונטיות, תוך בחינת שיקולים איכותיים וכמותיים. במסגרת ההחלטה, נקבעה חזקה כמותית לטעות מהותית, לפיה טעות המהווה 5% ויותר ביחס לרווח הנקי (בערכו המוחלט) או 2% ויותר ביחס להון העצמי (בערכו המוחלט), הינה טעות מהותית. היינו, ביחס לטעויות כאלה הפעלת שיקול דעת איכותי לא נדרשה (אלא בנסיבות חריגות). יחד עם זאת, קבעה ההחלטה כי תיתכנה טעויות אשר למרות ששיעורן נופל מן הספים הכמותיים האמורים, עדיין תיחשבה כטעויות מהותיות לאחר בחינת מכלול הנסיבות הרלוונטיות, לרבות שיקולים איכותיים, כפי שפורטו בהחלטה.

בעת האחרונה קיים סגל הרשות בחינה מחודשת של הוראות החלטה זו, ובכלל זה, בחן את הצורך בביצוע התאמות להוראות ההחלטה, וזאת, בהתייחס לשני היבטים עיקריים:

1. שינוי הוראות החלטת הסגל המתייחסות לחזקות הכמותיות לקיומה של טעות מהותית ולאינדיקציות איכותיות לקיומה של טעות מהותית.
2. הוספת קווים מנחים בקשר עם סוגיות אשר לא קיבלו ביטוי במסגרת החלטת הסגל.

הדיון המחודש כאמור נבע, בין היתר, ממספר תמורות אשר חלו בשנים האחרונות, כפי שיפורט להלן:

1. החל משנת 2008, מיישמים תאגידים מדווחים בישראל את כללי התקינה החשבונאית הבינלאומית (להלן – "IFRS"), שהינה תקינה מבוססת עקרונות (Principles Based). לפיכך, היות ובמסגרת החלטת הסגל נקבעו חזקות כמותיות לבחינת מהותיות של טעות בדוחות הכספיים, בחן סגל הרשות האם ראוי להשאיר חזקות כמותיות אלה על כנן, גם תחת הוראות ה-IFRS.
2. בשנים האחרונות, נערכו מחקרים בארצות הברית¹, מהם עולה כי חלק מתיקוני הדוחות בגין טעויות בדוחות הכספיים, מתקבלים באדישות על ידי משקיעים. דהיינו, אינם משפיעים באופן משמעותי על מחיר ניירות הערך של התאגיד המדווח בשוק. מחקרים אלה מעלים השערה לפיה ממצא זה מבטא את הקושי של הציבור לזהות את הכשלים החמורים יותר בדוחות הכספיים, וכי האמור נובע, בין היתר, מריבוי תיקוני דוחות, אשר אינם נובעים תמיד מתיקון טעויות הכרוכות במידע חשוב למשקיע לצורך קבלת השקעה.

על רקע מחקרים אלה, ולאור ניסיון נוסף שנצבר בקשר עם הצגות מחדש של דוחות כספיים החל ממועד פרסום החלטת הסגל בחודש דצמבר 2005 ועד למועד זה, עלה הצורך לבחון מחדש את הוראות החלטת הסגל, ובכלל זה, באיזו מידה, אם בכלל, הקווים המנחים אשר נקבעו בהחלטה, עשויים להביא לתיקון דוחות כספיים בגין טעויות שאינן מהותיות, דהיינו, כאלה שאינן בעלות השפעה על הליך קבלת ההחלטות של משתמשי הדוחות.

¹ בין היתר, מחקר מטעם משרד האוצר בארה"ב: Susan Scholz, *The Changing Nature and Consequences of Public Company Financial Restatements*, 1997-2006, (April, 2008). למחקרים נוספים ר' דוח וועדת ה-SEC Advisory Committee on Improvements to Financial Reporting - SEC. ניתן למצוא את הדוח הסופי של הוועדה בכתובת האינטרנט הבאה: <http://www.sec.gov/about/offices/oca/acifr/acifr-finalreport.pdf>

תהליך הבחינה כאמור כלל בחינה של ההוראות הקיימות נכון למועד זה בישראל בדבר תיקון דוחות כספיים, וכן בחינה של הוראות הדין והפרקטיקה המקובלת בנושא בארצות הברית. כמו כן, במסגרת בחינה זו ערך הסגל, בין היתר, פגישות עם נציגי חברות מדווחות, רואי חשבון מבקרים ומשתמשים בדוחות הכספיים.

כמו כן, במסגרת הבחינה, הסתייע סגל הרשות בבדיקה שבוצעה על ידי המחלקה הכלכלית ברשות ניירות ערך (להלן – "המחלקה הכלכלית"), אשר בחנה, בין היתר, את השפעת העלאת החזקה הכמותית בקשר עם ההון העצמי של התאגיד מ- 2% ל- 5%. מממצאי הבדיקה עולה כי העלאת החזקה הכמותית בקשר עם ההון העצמי כאמור, לא הייתה מביאה, באופן משמעותי, לאיבוד מידע חשוב למשקיע בדרך של הימנעות מתיקון טעויות, אשר יש בהן בכדי להשפיע על החלטות כלכליות המתקבלות על ידי המשקיע הסביר.

על בסיס הבחינה המחודשת כאמור, החליט סגל הרשות שלא לבטל את החלטת הסגל, אלא לערוך בה שינויים והתאמות, וזאת נוכח היתרונות הקיימים בקווים מנחים לבחינת מהותיות של טעות בדוחות הכספיים, כפי שיפורטו להלן:

1. המשך וודאות בשוק באשר לפרמטרים לפיהם בוחן סגל הרשות מהותיות של טעות בדוחות כספיים, המצריכה את תיקונם.
2. הוראות החלטת הסגל אינן עומדות בסתירה להוראות ה- IFRS, אלא באות להשלים אותן. תקן חשבונאות בינלאומי מספר 8, *מדיניות חשבונאית, שינויים באומדנים חשבונאיים וטעינות* (להלן – "IAS 8"), קובע את הדרישה לבצע הצגה מחדש בגין טעות מהותית, וזאת מבלי לקבוע פרמטרים לבחינת מידת המהותיות. משכך, החלטת הסגל **משלימה**, ואינה סותרת, את הוראות התקינה הבינלאומית, בבואה להתוות קווים מנחים לבחינת מידת מהותיות של טעות בדוחות הכספיים.

עם זאת, החליט סגל הרשות שיש לבצע בהחלטה מספר שינויים והתאמות.

להלן יפורטו עיקרי ההחלטות והנימוקים להן:

1. **לא בוטלו החזקות הכמותיות לבחינת מהותיות של טעות בדוחות כספיים** – סגל הרשות סבור כי ביטול חזקות כמותיות אחת שהן קיימות, עלול להוביל לחוסר אחידות במבחני מהותיות לתיקון טעויות אשר ייושמו על ידי החברות.
2. **שינוי החזקות הכמותיות לטעות מהותית והתאמת המונחים לטרמינולוגיה של הוראות ה- IFRS** - עמדת הסגל שבנדון קובעת חזקה לפיה טעות אשר השפעתה, כפי שמיוחסת לבעלים של החברה האם², מהווה 5% ויותר ביחס לרווח (הפסד) הנקי (בערכים מוחלטים) המיוחס לבעלים של החברה האם, או 5% ויותר ביחס לסך הרווח (הפסד) הכולל (בערכים מוחלטים)

² כמשמעותו בכללי חשבונאות מקובלים.

המיוחס לבעלים של החברה האם², או טעות שסכומה (בערכים מוחלטים), כפי שמיוחס לבעלים של החברה האם, מהווה 5% ויותר ביחס להון המיוחס לבעלים של החברה האם², הינה טעות מהותית. זאת חלף החזקות הכמותיות שנקבעו בהחלטת הסגל מחודש דצמבר 2005, לפיהן טעות המהווה 5% ויותר מסך הרווח הנקי או 2% ויותר מסך ההון העצמי, מהווה טעות מהותית.

העלאת הסף הכמותי לבחינת הטעות ביחס להון, מבוססת, בין היתר, גם על תוצאות הבדיקה של המחלקה הכלכלית, כפי שתוארה לעיל. כמו כן, הותאמו מונחי הסעיפים אשר ביחס אליהם נבחנות החזקות הכמותיות, בהתאם לטרמינולוגיה של הוראות ה-IFRS.

3. הדגשת חשיבות בחינה איכותית למהותיות של טעות, ובכלל זה, הקלה באשר לאפשרות סתירת החזקות הכמותיות לאור נימוקים איכותיים.

4. הוספת קווים מנחים לבחינת מהותיות של טעויות בדוחות כספיים לתקופות ביניים.

5. הוספת קווים מנחים לאופן תיקון דוחות כספיים בגין קיומה של טעות מהותית.

עמדה זו מחליפה את החלטת סגל מספר 4-99 בנושא מהותיות לצורך תיקון טעויות בדוחות כספיים.

העמדה קובעת קווים מנחים בדבר מהותיות לצורך תיקון טעויות בדוחות כספיים, ומתייחסת לסוגיות להלן:

(1) שיקולים כמותיים ואיכותיים לבחינת מהותיות של טעות;

(2) קוים מנחים לבחינת מהותיות של טעות בתקופות ביניים ושל טעות שמקורה בתקופות דיווח קודמות;

(3) קווים מנחים בדבר אופן תיקון דוחות כספיים בגין קיומה של טעות מהותית.

לאור חשיבות הנושא, מובאת בזאת עמדה זו להערות הציבור.

במקביל, תפורסם להערות הציבור הנחיית גילוי לפי סעיף 36א לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, בדבר הצגה מחדש של דוחות כספיים, הקובעת חובות גילוי החלות על תאגיד מקום בו התגלתה בדוחותיו הכספיים טעות מהותית המחייבת את תיקונם (גילוי בדיווח מיידי ובדוח הדירקטוריון המצורף לדוחות הכספיים בהם תוקנה הטעות).

1. פרמטרים לבחינת מהותיות טעויות בדוחות כספיים

טעויות בדוחות כספיים יכול שתהיינה בקשר עם הכרה, מדידה, הצגה או גילוי של פריטים בדוחות הכספיים. דוחות כספיים אינם מצייתים באופן מלא לכללי חשבונאות מקובלים, אם הם כוללים טעות מהותית, או אם כוללים טעות שאינה מהותית אשר בוצעה במכוון. המסגרת המושגית להכנת דוחות כספיים והצגתם (Framework) אשר פורסמה על ידי ה-IASB, מגדירה "מידע מהותי" כמידע אשר השמטתו או הצגתו באופן מטעה, עלולות להשפיע על אופן קבלת החלטות כלכליות על ידי משתמשים, על בסיס הדוחות הכספיים (סעיף 30 ל-Framework). הגדרה זו אינה כוללת הנחיות בדבר האופן בו על תאגיד לבחון מהותיות של טעות, אשר יסייעו לו בבואו לקבל החלטה בדבר הצורך בתיקון הדוחות הכספיים מקום בו נמצאה בהם טעות. על כן, עניינה של עמדה זו בקביעת קווים מנחים כאמור.

א. **מהותיות של טעות בדוחות כספיים תיבחן מנקודת מבטו של המשקיע הסביר, בבואו לקבל החלטת השקעה בחברה, תוך התייחסות למכלול השיקולים הרלוונטיים, הן כמותיים והן איכותיים. בחינת היקפה הכמותי של הטעות חשוב רק כנקודת מוצא בניית מידת המהותיות ולא ניתן להשתמש בה כתחליף לניתוח מקיף של נסיבות המקרה.**

ב. לעמדת סגל הרשות, חזקה כי טעות אשר עוברת את הספים הכמותיים הבאים (להלן – "הספים הכמותיים"), מהווה טעות מהותית המחייבת תיקון דוחות כספיים -

(1) השפעת הטעות המיוחסת לבעלים של החברה האם מהווה 5% ויותר ביחס לרווח (הפסד) הנקי (בערכים מוחלטים), המיוחס לבעלים של החברה האם²; או-

(2) השפעת הטעות המיוחסת לבעלים של החברה האם מהווה 5% ויותר ביחס לסך הרווח (הפסד) הכולל (בערכים מוחלטים), המיוחס לבעלים של החברה האם²; {סעיפים (1) ו-(2) יקראו להלן – "הספים הכמותיים התוצאתיים"} או-

(3) סכום הטעות המיוחס לבעלים של החברה האם, מהווה 5% ויותר ביחס להון המיוחס לבעלים של החברה האם² (בערכים מוחלטים) (להלן – "סף כמותי מאזני"). חזקה זו ניתנת לסתירה כמפורט להלן.

ג. **כאמור בסעיף א' לעיל, בחינת מהותיות של טעות כוללת בחינה של מכלול השיקולים הרלוונטיים, הן הכמותיים והן האיכותיים. לפיכך, בחינת השיקולים האיכותיים עשויה להביא למסקנה לפיה טעות הינה מהותית, על אף ששיעורה נופל מן הספים הכמותיים.**

כמו כן, במקרים מסוימים, בחינת השיקולים האיכותיים עשויה להביא לסתירת החזקה הכמותית. דהיינו, להביא למסקנה לפיה טעות אינה מהותית, על אף ששיעורה עובר אחד או יותר מהספים הכמותיים.

ד. להלן תובאנה מספר דוגמאות לשיקולים איכותיים אותם ראוי לשקול במסגרת בחינת מהותיות של טעות. יודגש כי רשימת דוגמאות אלה אינה רשימה ממצה, אלא נועדה להדגמה בלבד וכי יש לשקול כל מקרה לגופו בהתאם לנסיבותיו.

- (1) בחינה האם הטעות קשורה בפריט בעל משמעות לפעילות חברה, אשר ערך הפוטנציאל העסקי הטמון בו גבוה מערכו בספרים לאור כללי המדידה החשבונאיים³;
- (2) בחינה האם הטעות היא בגין פריט שניתן למדוד באופן מדויק או שמא היא נובעת מפריט שמדידתו נסמכת על אומדנים והערכות. כך למשל סטייה כמותית של 5% בערכו של פריט הניתן למדידה באופן מדויק, איננה בהכרח שקולה לסטייה כמותית של 5% בערכו של פריט הנמדד על בסיס אומדנים;
- (3) בחינה האם כתוצאה מהטעות לא ניתן להבחין בשינויים ברווחיות או במגמות אחרות בדוחות הכספיים;
- (4) בחינה האם כתוצאה מהטעות, לא ניתן להבחין באי עמידה בציפיות אנליסטים ו/או משקיעים, לרבות משקיעים פוטנציאליים;
- (5) בחינה האם הטעות עשויה להשפיע על אנליסטים ו/או משקיעים, לרבות משקיעים פוטנציאליים, בבואם לנתח את פעילות החברה ותוצאותיה;
- (6) בחינה האם הטעות עשויה לפגוע בהשוואתיות עם תוצאות העבר של החברה או עם תוצאותיהן של חברות הפועלות בענף;
- (7) בחינה האם הטעות הופכת רווח להפסד או להיפך;
- (8) בחינה האם הטעות קשורה למגזר בדוחות הכספיים או לרכיב עסקי אחר בחברה, שיש לו תפקיד חשוב בכל הנוגע לניתוח הפעילות העסקית והרווחיות;
- (9) בחינה האם הטעות משפיעה על עמידת החברה בדרישות רגולטוריות;
- (10) בחינה האם הטעות משפיעה על סיווג פריטים הכלולים במאזן בין הזמן הקצר לבין הזמן הארוך;
- (11) בחינה האם הטעות משפיעה על עמידת החברה באמות מידה פיננסיות או בדרישות חוזיות אחרות;
- (12) בחינה האם הטעות מביאה לגידול בתגמולי ההנהלה, למשל על ידי עמידה ביעדים שנקבעו המזכים את ההנהלה בבונוסים או בהטבות מבוססות מניות;
- (13) בחינה האם הטעות עלולה להסוות פעולה בלתי חוקית של חברה;

³ למשל – טעות שאינה עוברת את הספים הכמותיים אולם מקורה בסעיף נכס בלתי מוחשי, כאשר כל פעילותה של החברה מבוססת על נכס זה.

14) בחינה האם הטעות נוגעת לפעולות בין חברה לבין בעל שליטה בה או בינה לבין בעלי עניין בה;

15) בחינה האם, בהתבסס על ניסיון עבר, לטעות עשויה להיות השפעה על מחירי ניירות הערך הסחירים של חברה;

16) בחינה האם מדובר בטעות שמקורה בשגגה לעומת טעות שמקורה בפעולה מכוונת, או בהטעיה, או בתרמית או בפעולה בלתי חוקית, לרבות פעולות הקשורות ב"ניהול רווחים".

ה. כאמור בסעיף ג' לעיל, במקרים מסוימים ייתכן כי טעות לא תחשב כמהותית על אף עמידתה בחזקות הכמותיות. כך למשל, בתקופת דיווח בה הרווח או ההפסד (הן הנקי והן הכולל) של תאגיד הינו נמוך ביותר, כל טעות, ולו הקטנה ביותר, עשויה לעבור את הספים הכמותיים התוצאתיים. במקרים כאמור, תאגיד עשוי לסבור כי טעות אשר עברה את אחד או יותר מהספים הכמותיים התוצאתיים, אך לא עברה את הסף הכמותי המאזני, לא תיחשב כטעות מהותית.

ו. ברי כי תאגיד המגיע למסקנה לפיה טעות אשר עברה את הספים הכמותיים, לא תיחשב כטעות מהותית לאור שיקולים איכותיים, נדרש לבסס את מסקנתו תוך ניתוח השיקולים האיכותיים המעידים על חוסר מהותיותה של הטעות לצורך קבלת החלטות על ידי משקיע סביר, וזאת על אף היקפה מבחינה כמותית.

ז. לעניינה של הדוגמא בסעיף ה' לעיל, על מנת לבסס את סתירת החזקה הכמותית, תאגיד עשוי לבחון, בין היתר, את השיקולים הבאים:

- הרווח או ההפסד (הן הנקי והן הכולל) הנמוך אינו מייצג את תוצאות הפעילות של תאגיד בתקופות המדווחות הקודמות והתאגיד אינו צופה כי יחזור על עצמו בתקופות המדווחות הבאות (וזאת ככל שתאגיד יכול לבסס תוצאות פעילות מייצגות באופן מהימן).
- האם מקור הרווחיות הנמוכה הינו בפעולה חד פעמית, האם זוהתה מגמה נמשכת של רווחיות נמוכה וכד'.
- בחינת השיקולים האיכותיים אינה מעלה כי הטעות הינה מהותית, ובכלל זה, תיקונה של הטעות אינו הופך רווח להפסד או הפסד לרווח.

ח. על תאגיד אשר הגיע למסקנה כאמור, ועל כן לא הציג מחדש את הדוחות הכספיים הכוללים את הטעות, ליתן גילוי לכך במסגרת דוח הדירקטוריון אשר ייכלל בדוחות הכספיים אשר יפורסמו בסמוך לאחר מועד גילוי הטעות. גילוי זה יכלול לכל הפחות את האמור להלן:

- תיאור עובדתי של הטעות ומהותה;

- תקופות הדיווח בהן נכללה הטעות, והסעיפים בדוחות הכספיים אשר הושפעו ממנה;
- השפעות כספיות של הטעות;
- פירוט השיקולים של הנהלת התאגיד, אשר על בסיסם הגיעה למסקנה כי אין מדובר בטעות מהותית, על אף עמידתה בספים הכמותיים;
- ציון האם נושא זה נדון על ידי הועדה לבחינת הדוחות הכספיים של החברה;
- ציון האם רואה החשבון המבקר של החברה יודע על דבר קיום הטעות ועל החלטת ההנהלה כאמור.

ט. **בנסיבות מסוימות, טעות עשויה להיחשב כמהותית, על אף העדר השפעתה על הרווח הנקי או על הרווח הכולל או על ההון של תאגיד.** כך למשל, שינויי סיווג בין סעיפים שונים בדוחות הכספיים, או טעות בביאורים לדוחות הכספיים (שאינה משפיעה על הדוחות הכספיים הראשיים) המשפיעה על יכולת המשתמשים לנתח את מצבו הכספי ותוצאות פעילותו של תאגיד. לשם בחינת מהותיות טעויות מסוגים אלו, על חברה להתייחס לשיקולים איכותיים כדוגמת אלה המפורטים בסעיף ד' לעיל.

דוגמה למצב כאמור היא טעות המשנה באופן ניכר יחסים פיננסיים הנבחנים דרך קבע בעניינו של תאגיד. כך למשל, טעות בהצגת הכנסות, לפיה הכנסות התאגיד הוצגו על בסיס ברוטו חלף הצגתן על בסיס נטו, המשפיעה השפעה ניכרת על שיעור הרווחיות הגולמית של תאגיד, תחשב כטעות מהותית, על אף שאינה משפיעה על הרווח הנקי, הרווח הכולל או על הון התאגיד.

יודגש כי היות שטעויות מן הסוגים האמורים אינן משפיעות על הרווח הנקי או הרווח הכולל או על ההון של תאגיד, הרי שתאגיד נדרש, במסגרת הניתוח האיכותי של מהותיות טעויות אלה, להתייחס להשפעת מלוא סכום הטעות על הדוחות הכספיים המאוחדים, ועל יכולת המשתמשים לנתח את מצבו הכספי של התאגיד ותוצאות פעילותו, ולא להשפעת הטעות המיוחסת לבעלים של החברה האם (כהגדרת מונח זה בסעיף ב' לעיל)⁴.

י. **בחינת מהותיות של מספר טעויות** - כאשר מתגלות מספר טעויות, יש לבחון הן את ההשפעה על הדוחות הכספיים שיש לכל טעות בנפרד והן את ההשפעה על הדוחות הכספיים שיש למכלול הטעויות יחד, כאילו היו טעות אחת, תוך התייחסות לשיקולים כמותיים ואיכותיים כמפורט לעיל, וכן תוך התחשבות בגורמים הבאים:

(1) החשיבות שיש לפריט המסוים לתאגיד (למשל – חשיבות פריט מלאי בחברה תעשייתית הינה גבוהה);

⁴ כך למשל, בבואו של תאגיד לנתח את מידת המהותיות של טעות אשר מקורה בסיווג התחייבות לזמן ארוך חלף סיווג לזמן קצר, עליו לבחון את השפעת מלוא סכום ההתחייבות בהתאם לפרמטרים האיכותיים.

- (2) היקף ההשפעה של הטעות על פריטים שונים (למשל – האם יש לה השפעה על מספר רב של פריטים בדוחות הכספיים);
- (3) ההשפעה של הטעות על הדוחות הכספיים בכללותם.

יובהר כי על אף האמור, כאשר ההשפעה של טעות כלשהי, בפני עצמה, נחשבת למהותית, לא ניתן להתעלם או לבטל השפעה זו על ידי טעויות אחרות בעלות השפעה "מקזזת". כך למשל, כאשר טעות, שבפני עצמה נחשבת למהותית, מביאה לגידול בסעיף ההכנסות, לא ניתן לטעון שהיא אינה מהותית לאור טעות אחרת המביאה לגידול מקביל בסעיף ההוצאות, וזאת על אף שסעיף הרווח הנקי אינו מושפע ממכלול הטעויות.

יא. **בחינת מהותיות של טעויות על פני מספר תקופות** – מקום בו התגלתה טעות אשר חוזרת על עצמה במשך מספר תקופות, כאשר בכל תקופה בפני עצמה אינה מהותית לדוחות הכספיים, על תאגיד לבחון גם את ההשפעה המצטברת שיש לטעות על פני התקופות במצטבר, וזאת תוך התייחסות לשיקולים איכותיים וכמותיים כמפורט לעיל.

2. קיום מנחים לבחינת מהותיות בתקופות ביניים

א. **טעות בנתוני דוחות כספיים לתקופת ביניים של השנה השוטפת**
התגלתה טעות בדוחותיו הכספיים של תאגיד לתקופת ביניים של השנה השוטפת⁵, תאגיד יעריך את מהותיותה בהתאם לחזקות הכמותיות ולשיקולים איכותיים כמפורט לעיל.

בעת בחינת הטעות ביחס לספים הכמותיים התוצאתיים כהגדרתם לעיל, על התאגיד לבחון את סכום הטעות ביחס לרווח או הפסד (הן הנקי והן הכולל) של כל אחת מהתקופות הבאות:

- (1) תקופת הביניים שבה נוצרה הטעות;
- (2) תקופת הביניים השוטפת שבמהלכה התגלתה הטעות (כך שזקיפת ההשפעה במצטברת של הטעות לתקופת הביניים השוטפת, תביא לשינוי מהותי בתוצאותיה, ומשכך תשפיע על ניתוח מגמות בין הרבעונים); וכן –
- (3) התקופה המצטברת מתחילת השנה השוטפת ועד למועד הדוחות הכספיים לתקופת הביניים השוטפת.

⁵ למשל – טעות בנתוני רבעון שני של שנת 2011, אשר התגלתה ברבעון השלישי של שנת 2011.

מצא התאגיד כי הטעות הינה מהותית ביחס לאחת מן התקופות האמורות, תיחשב הטעות כטעות מהותית.

ב. טעות שהתגלתה במהלך תקופת הביניים השוטפת ומקורה בשנים קודמות

התגלתה טעות במהלך תקופת הביניים השוטפת, אשר מקורה בשנים קודמות, תאגיד יעריך את מהותיותה בהתאם לחזקות הכמותיות ולשיקולים איכותיים כמפורט לעיל. בבחינת סכום הטעות ביחס לספים הכמותיים התוצאתיים כהגדרתם לעיל, יחולו ההוראות הבאות:

(1) בחינת מידת המהותיות של הטעות אשר נכללה בדוחות כספיים שנתיים קודמים, תיעשה ביחס לרווח או הפסד (הן הנקי והן הכולל) של שנים אלה. הייתה הטעות מהותית, הדוחות הכספיים השנתיים הקודמים, יוצגו מחדש (להוראות בדבר אופן תיקון הדוחות הכספיים ר' סעיף 3 רבתי לעמדה זו).

(2) מצא התאגיד כי הטעות אשר נכללה בדוחות כספיים שנתיים קודמים אינה מהותית ביחס לרווח או הפסד (הנקי והכולל) של שנים אלה, יבחן התאגיד האם זקיפת השפעת תיקון הטעות לתקופת הביניים השוטפת, הינה מהותית, וזאת הן ביחס לרווח או הפסד (הנקי והכולל) הצפוי של השנה השוטפת בכללותה והן ביחס לרווח או הפסד (הנקי והכולל) של תקופת הביניים השוטפת (כך שזקיפת ההשפעה המצטברת של הטעות לתקופת הביניים השוטפת, תביא לשינוי מהותי בתוצאותיה, ומשכך תשפיע על ניתוח מגמות בין רבעונים)⁶. הייתה הטעות מהותית ביחס לאחת מן התקופות כאמור, יציג התאגיד את דוחותיו הכספיים לתקופות קודמות מחדש. להוראות בדבר אופן תיקון הדוחות במקרה זה, ר' סעיף 3(ד) לעמדה זו.

ג. טעות בדוחות כספיים של תקופת ביניים בשנה קודמת

התגלתה טעות בדוחותיו הכספיים של תאגיד לתקופת ביניים של שנה קודמת (להלן – "דוחות לתקופת ביניים קודמת"), תאגיד יעריך את מהותיותה בהתאם לחזקות הכמותיות ולשיקולים איכותיים כמפורט לעיל.

בעת בחינת סכום הטעות ביחס לספים הכמותיים התוצאתיים כהגדרתם לעיל, על התאגיד לבחון את סכום הטעות ביחס לרווח או הפסד (הן הנקי והן הכולל) של כל אחת מהתקופות הבאות:

(1) תקופת ביניים קודמת; וכן -

(2) התקופה המצטברת מתחילת שנה קודמת ועד למועד הדוחות הכספיים לתקופת הביניים הקודמת.

⁶ ברי כי הוראה זו רלוונטית גם מקום בו תקופת הדיווח השוטפת במהלכה התגלתה הטעות הינה השנה השוטפת. היינו, התגלתה טעות במהלך השנה השוטפת, אשר מקורה בשנה קודמת, כאשר היא אינה מהותית ביחס לתוצאות שנה קודמת, ולשם בחינת עמידת הטעות בספים הכמותיים התוצאתיים, יבחן התאגיד את מהותיות הטעות ביחס לרווח או הפסד (הנקי והכולל) של השנה השוטפת.

מצא התאגיד כי הטעות הינה מהותית ביחס לאחת מן התקופות האמורות, תיחשב הטעות כטעות מהותית. להוראות בדבר אופן תיקון הדוחות במקרה זה, ר' סעיף 3 רבתי לעמדה זו.

3. קווים מנחים לעניין אופן תיקון דוחות כספיים הכוללים טעות מהותית

להלן יפורטו קווים מנחים בדבר אופן תיקון דוחות כספיים הכוללים טעות מהותית.

גילה התאגיד טעות מהותית בדוחותיו הכספיים אשר פורסמו בעבר, יציג התאגיד את דוחותיו הכספיים מחדש בהתאם להוראות הקבועות בתקן חשבונאות בינלאומי מספר 8 מדיניות חשבונאית, שינויים באומדנים חשבונאיים וטעויות (להלן – "IAS 8"), ויפרסמם מחדש.

הדוחות הכספיים המתוקנים יפורסמו מחדש **לא יאוחר משבועיים** מהמועד בו קמה החובה לפרסם דיווח מיידי בדבר קיומה של הטעות, כנדרש בהתאם להנחיה לפי סעיף 36א לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, שעניינה **גילוי בדבר הצגה מחדש של דוחות כספיים (להלן – "המועד בו קמה חובת הדיווח" ו"הנחיית הגילוי", בהתאמה).**

על אף האמור לעיל, רשאי תאגיד לפעול בהתאם לקווים המנחים כפי שיפורטו להלן, ובכפוף לאמור בסעיף ה' להלן:

א. הייתה הטעות, טעות מהותית במספר דוחות כספיים שפורסמו בעבר, יהיו הדוחות הכספיים המוקדמים ביותר שיפורסמו מחדש, הדוחות הכספיים לשנת הדיווח האחרונה (להלן – **"הדוח השנתי האחרון"**). בנוסף, יפורסמו מחדש הדוחות הכספיים הרבעוניים אשר פורסמו לאחר הדוח השנתי האחרון ואשר כוללים טעות מהותית.

ב. התגלתה טעות מהותית בנתוני דוחות כספיים רבעוניים בלבד, אשר פורסמו עובר לדוח השנתי האחרון (היינו - הדוח השנתי האחרון אינו כולל טעות מהותית), רשאי התאגיד לתקנה במסגרת מספרי ההשוואה של הדוחות הרבעוניים המקבילים של השנה השוטפת.

היה המועד בו קמה חובת הדיווח אודות הטעות המהותית לאחר פרסום הדוחות הכספיים הרבעוניים המקבילים של השנה השוטפת, יפורסמו מחדש דוחות אלו, תוך תיקון הטעות המהותית במסגרת מספרי ההשוואה הכלולים בהם.

ג. התגלתה טעות מהותית בנתוני הדוח השנתי האחרון, כאשר המועד בו קמה חובת הדיווח בדבר קיומה של הטעות בהתאם להנחיית הגילוי, חל **לא יותר משבועיים עובר לפרסום הדוחות הכספיים לשנת הדיווח השוטפת** (להלן - "הדוח השנתי השוטף"), רשאי התאגיד לתקן את הטעות בדרך של תיקון מספרי ההשוואה אשר יכללו בדוח השנתי השוטף, וזאת מבלי לפרסם מחדש את הדוח השנתי האחרון.

מובהר כי אין באמור בסעיף זה כדי לגרוע מהוראות IAS 8 לעניין תיקון טעויות, לרבות הוראות הגילוי הקבועות בתקן זה, ו/או לגרוע מהחובה המוטלת על רואה החשבון המבקר בדבר הכללת הפניית תשומת לב להצגה מחדש, כקבוע בהוראות תקן ביקורת מספר 72 דוח רואה חשבון מבקר הכולל שינוי מהנוסח האחיד.

ד. התגלתה טעות בנתוני הדוח השנתי האחרון אשר אינה מהותית ביחס לתוצאות שנת הדיווח הקודמת אולם הינה מהותית ביחס לתוצאות תקופת הדיווח השוטפת (באופן שזקיפת ההשפעה המצטברת של תיקון הטעות לתקופת הדיווח השוטפת, תביא לשינוי מהותי בתוצאות תקופת הדיווח השוטפת - ר' לעניין זה גם סעיף 2 רבתי (ב) לעמדה זו), רשאי התאגיד לתקנה על דרך תיקון מספרי ההשוואה שיכללו בדוחות הכספיים לתקופה השוטפת (בין אם מדובר בדוח השנתי השוטף ובין אם מדובר בדוח רבעוני שוטף), וזאת חלף פרסום מחדש של הדוחות הכוללים את הטעות. במקרה כאמור, סגל הרשות לא יתערב מקום בו יבוצע התיקון בדרך של סימון סעיפי הדוח המתוקנים כ"התאמה לא מהותית של מספרי השוואה", תוך מתן גילוי בביאורים לדוחות הכספיים, בדבר התיקון בהתאם לעקרונות הקבועים ב – IAS 8 לעניין תיקון טעויות.

ה. מודגש כי אין באמור לעיל בכדי לגרוע מסמכות סגל רשות ניירות ערך לדרוש, בנסיבות מיוחדות, פרסום מחדש של דוחות כספיים נוספים.